

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження ТАО ЦЗИНЬ
«СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕРТНОГО СТИЛЮ
ГРИ НА ГОБОЇ У ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ
КІНЦЯ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТ.»

представленого на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, галузь знань 02 Культура і
мистецтво.

Звернення в сучасній українській музичній науці до проблем аналітичної та виконавської інтерпретації є однією з найбільш затребуваних галузей, оскільки акцентує питання актуальної «тут і зараз» синергії «композитор – інтерпретатор», яка є унікальною у породженні смислів як на рівні сприйняття музичного твору, так і сягаючи позамузичної площини онтологічного рівня філософії музики. Рецензована наукова праця Тао Цзинь належить саме до такого типу досліджень, унаочнюючи в науковій рефлексії особистісний досвід інтерпретатора-виконавця і інтерпретатора-аналітика у царині музики для гобоя.

Дослідження концертного стилю гри та еволюції феномену концертності є основними аспектами актуальності представленої дисертації, оскільки виокремлюють через цей концепт історично акумульований великий репертуар камерних і концертних творів для гобоя, які автор рецензованого дослідження виокремлює у певну систему задля досягнення складових концертного стилю гри. Цей шлях Тао Цзинь пропонує пройти, досліджуючи еволюцію концертності через виокремлення типових ознак, жанрово-стилістичних та драматургічних особливостей творів для гобоя, написаних протягом ХVІІІ – початку ХХ століть переважно у концертному жанрі. Цілком логічним виявляється дослідження їх через декілька дискурсів, що сягають органології, діахронії та інтерпретології.

Надцинім надбанням рецензованої праці є влучна апробація методології інтерпретологічного підходу у рецензованому дослідженні, яку автор будує шляхом віднайдення поняттєвого апарату та теоретичного обґрунтування дефініції «концертний стиль гри» (с. 58), йдучи у розвиток

ідей, розроблених кафедрою інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І.П. Котляревського, зокрема аналітичної інтерпретології та виконавської поетики в роботах Л. Шаповалової та Ю. Ніколаєвської.

Задля осягнення явища історичного становлення концертного стилю гри на гобой з часів бароко до першої третини ХХ ст. автор йде логічно і послідовно від аналізу органологічних досліджень гобоя та аспектів методологічного тезаурусу дослідження, що включає цілу низку понять, актуальних для гобоезнавства (с. 20) через виокремлення етапів формування концертності гобоя в історичній перспективі (що розширило хронологічні межі дослідження) до аналітичних розвідок щодо виконавської специфіки митців, які вплинули на сучасне звучання гобоя та в творах яких феномен віртуозності сягає концептуальних засад, а саме італійського гобоїста і композитора Антоніо Паскуллі та англійських митців Б. Бріттена та Ю. Гуссенса.

Так, перший розділ дослідження, «Гобой в науковому колі: від органології до інтерпретології», Тао Цзинь присвячує трьом колам питань, які стануть його фундаментом – по-перше, виокремленню органологічних особливостей гобоя в історіографічному дискурсі через еволюцію інструмента (від етимологічних аспектів до естетики музичного мистецтва), яка вплинула на стильову і національну специфіку через віднайдення його різновидів, виявлення ролі французьких майстрів і музикантів, пізніше – викладачів Паризької консерваторії; по-друге – осягненню *техне* (грецьк. τέχνη), специфіці технічних можливостей інструменту та тонкощів виконання (а саме: техніка пальців, чистота інтонації, аспекти дихання та амбушюру, *тремоло* і *вібрато*, техніка додаткових обертонів тощо), які неунікнено супроводжують дослідження концертності і віртуозності як явищ і які постійно уточнюють «ідеальний» звукообраз інструмента; по-третє – виявленню методологічних засад вивчення поняття «концертний стиль гри» (с.58) через споріднені – виконавська поетика, виконавський текст, звуковий / звучний образ, хроноартикуляційна стратегія (с. 52), які складають

основу виконавського аналізу, запропонованого автором у аналітичних розділах дисертації. Резюмуючи методологічний розділ, варто наголосити на важливості **авторського визначення** дефініції основного концепту рецензованого дослідження – **концертний стиль гри**. Тао Цзинь, спираючись на наукові розвідки Ю. Ніколаєвської, І. Сухленко, А. Черноіваненко, В. Москаленка набуває наступного визначення концертного стилю гри: *«наявність на рівні виконавської поетики у звучному тексті технічних та жанрових ознак концертного виконання (віртуозність в широкому розумінні, різнорівневий діалог «соліст-оркестр», швидка зміна образної палітри тощо)»* (с. 58).

Другий розділ рецензованого дослідження присвячено висвітленню розвитку і еволюції концертного стилю гри у творах композиторів від доби бароко до першої половини XIX століття. Проаналізовано Концерти для гобоя А. Марчело, Г. Генделя, Й. Фаша як зразки становлення концертного стилю у добу бароко та Концерт для гобоя Л. Лебруна як взірць класицистичного гобоя, а також зразок наступного етапу розвитку концертного стилю гри на гобої у першій половині XIX століття – «часу органологічних новацій та рушійних змін інструменталізму» (с.99) – Концерт В. Белліні (приклад одночастинного концерту романтичного типу). Також у Другому розділі досліджено вплив на становлення концертного стилю гри виконавців XIX ст. та оперного стилю (що відчутно у трактуванні кантиленності в контексті віртуозності). Цікаво, що XIX століття автор поділяє на два суттєво важливих субперіоди (с.85) – до і після творчості героя Третього розділу дисертації – А. Паскуллі, «Паганіні гобоя» (с.158), концертні твори якого мають жанрові риси фантазії (враховуючи властиву романтизму мобільність фантазійності як принципу композиторського мислення). Автор дисертації дослідив і увиразнив чинники як особливостей виконавського стилю митця, так і жанрово-стильові риси оперних фантазій А. Паскуллі, яким властива загальна ліризація твору (с.159) та уникнення драматичних колізій.

Мистецтво англійських гобоїстів і композиторів творів для гобоя представляє окрему сторінку у становленні концертного стилю гри, чому присвячено підрозділ 3.2 «Новий етап становлення концертного стилю гри в творчості композиторів та виконавців Великої Британії». Тао Цзинь досліджує притаманні їм жанрово-стильові особливості на прикладі Концерту для гобоя Ю. Гуссенса (одночастинність, схильність до симфонізації та розробковості, рефлексійність висловлення (термін Л. Шаповалової)), та твору Б. Бріттена (дуальність як на рівні контрастного тематизму, так і жанрових алюзій – маршу та пасторалі, при тому що здебільшого семантичне амплуа гобоя представлене як пасторальне та кантиленне). Проаналізовані твори відкривають нову площину і сенс концертного стилю гри на гобої кінця ХІХ- початку ХХ ст.

Підсумовуючи, зазначимо, що дисертація представляє важливий внесок як в інтерпретологічний вимір музикології, який увиразнився у аналізі виконавських інтерпретацій Концерта Ю. Гуссенса, який було обрано для ілюстрації різних вимірів концертності (с.170), так і науковим внеском автора в теорію концертності, виконавського тексту та виконавської поетики. Відзначимо також вражаючий обсяг проаналізованих досліджень теоретичної бази іноземними мовами, що також, поряд з вже вказаними, є одним з сильних аспектів дисертації.

Серед зауважень і побажань виокремимо наступні:

- розбіжність хронологічних меж у формулюванні теми (кінець ХІХ-початок ХХ ст.) та мети (ХVІІІ – першої третини ХХст.) дослідження з контексту виявляється цілком зрозумілою, враховуючи історичний аспект дослідження, однак, на думку рецензента, подібних розбіжностей варто уникати у наукових формулюваннях;
- у Першому розділі дослідження подекуди наявна описовість стилю та реферативність, яких можна уникнути більш активним авторським коментуванням цитованих джерел.

При ознайомленні з текстом дисертаційного дослідження Тао Цзинь у рецензента виникло наступне запитання: Ви є автором статті, опублікованою китайською мовою, яка присвячена вивченню *вібрато* на гобої. Чи можете Ви коротко озвучити основні моменти, які Ви висвітлюєте в ній?

Порушень академічної доброчесності в даному дослідженні не виявлено. Представлене дисертаційне дослідження Тао Цзинь на тему: «Становлення концертного стилю гри на гобої у творчості композиторів кінця ХІХ-початку ХХ ст.» є самостійним, завершеним й оригінальним. Його зміст та структура, заявлена актуальність теми, наукова новизна, теоретико-практичне значення, а також результати, викладені у Висновках, є підставою для визнання праці такою, що відповідає чинним вимогам пп. 6–8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Обсяг і зміст опублікованих за темою дисертації статей, які відображають її зміст, відповідають вимогам МОН України. Відтак Тао Цзинь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент, завідувач кафедри духових та ударних
інструментів Харківського національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського

О.П. Овчар